

Κλοπή της Αγίας Ζώνης, εξαγορά της και νέοι προορισμοί (Δρ Νικόλαος Μπονόβας, Αρχαιολόγος Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού)

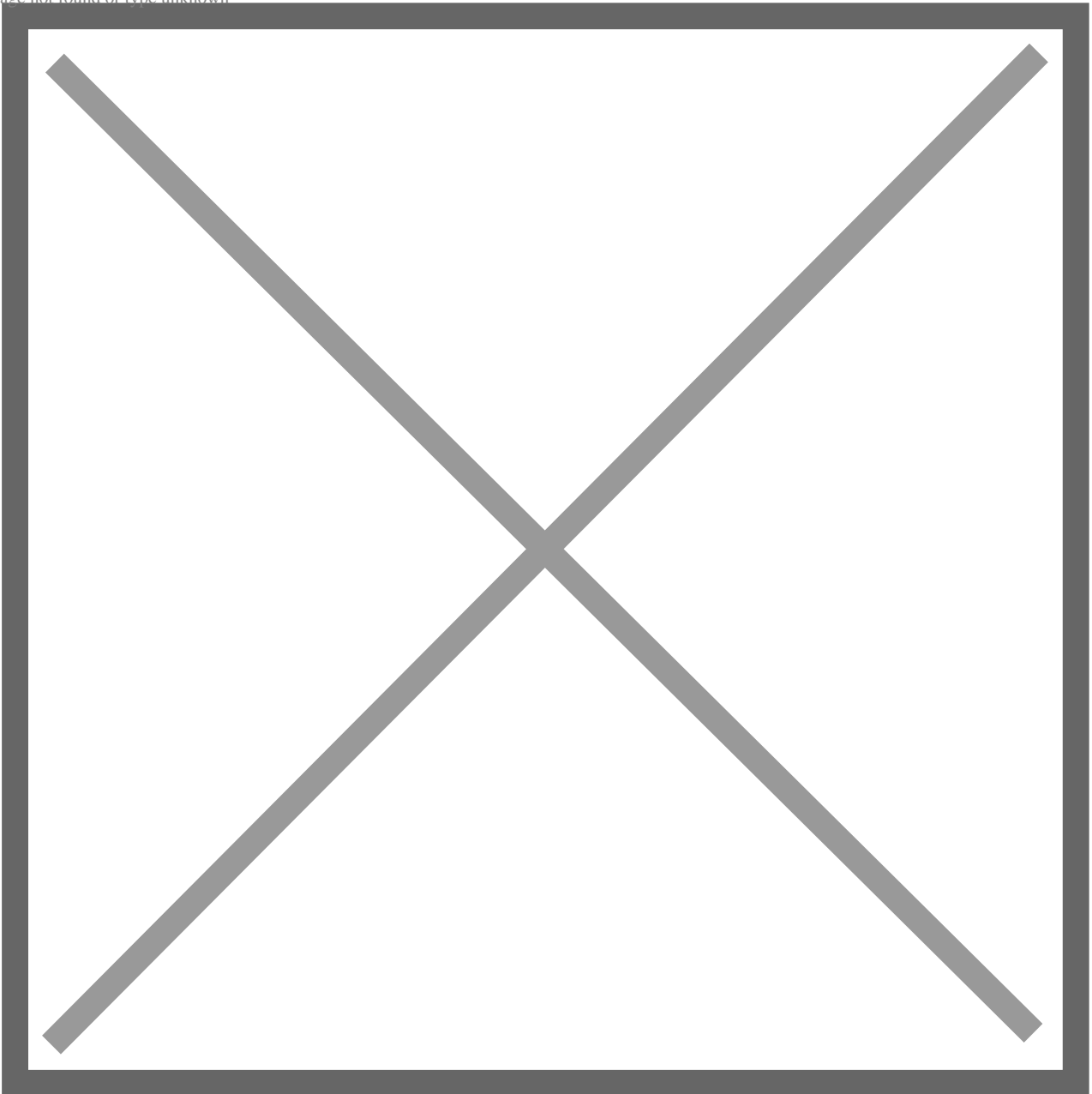
[/ Πεμπτούσια](#)

Η λειψανοθήκη με την αγία Ζώνη κλάπηκε το 1821 στην Κρήτη, σε μία περίοδο που οι αγιοζωνίτες πατέρες συχνά διενεργούσαν ζητείες, όπως προκύπτει από τις επιστολές που σώζονται στο αρχείο της Μονής. Στη συνέχεια, αγοράσθηκε από τον Domenico Santantonio, Άγγλο πρόξενο στη Σαντορίνη, όπου εξαγοράσθηκε έναντι 15.000 γροσίων, μετά από έρανο του τοπικού επισκόπου και των κατοίκων, και παραδόθηκε στον αρχιμανδρίτη της Μονής Διονύσιο⁵³.

Από τα εσωτερικά στοιχεία μιας επιστολής ανυπόγραφης, αλλά αποδόσιμης βάσει του γραφικού χαρακτήρα στον Διονύσιο (3 Νοεμβρίου 1830) προκύπτει ότι η Μονή κατείχε κάποιο κτίσμα που λειτουργούσε ως τόπος διαμονής των αγιοζωνιτών πατέρων (κονάκι) στο Ηράκλειο τουλάχιστον από τον Σεπτέμβριο του έτους 1829⁵⁴.

Χαρακτηριστική ένδειξη της δράσης ορισμένων αγιοζωνιτών (ιερομόναχοι Ιωακείμ, Αδριανός, ιεροδιάκονος Ευδόκιμος) αποτελεί η αποστολή στη Μονή μέσω της Τράπεζας της Ανατολής δύο επιταγών ύψους 200 εικοσάφραγκα η κάθε μία, μετά από περιοδείες στην Κρήτη (18 Σεπτεμβρίου και 25 Ιουνίου 1908)⁵⁵.

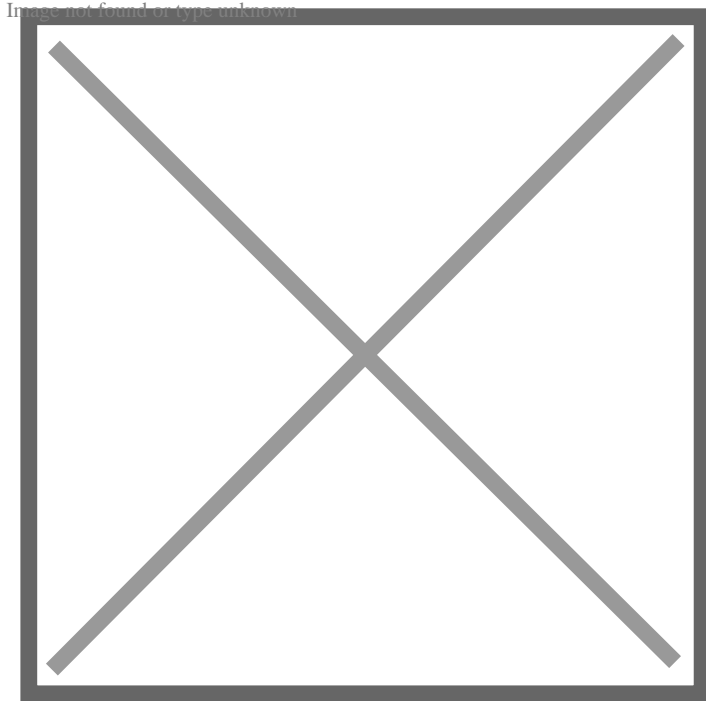

Προσκύνηση της Αγίας Ζώνης.

Στην περίπτωση της Σαντορίνης έχουν σωθεί αρκετές επιστολές αγιοζωνιτών πατέρων στο αρχείο της Μονής. Δεν υπάρχουν στοιχεία για μετόχι της Μονής, αλλά βάσιμη είναι η υποψία ότι κάποιοι κάτοικοι παρείχαν στέγη στους αγιοζωνίτες πατέρες. Μία δεύτερη επιστολή (3 Νοεμβρίου 1830) του παραπάνω Διονυσίου κάνει γνωστό ότι όλοι οι χριστιανοί, ορθόδοξοι, Φράγκοι και Φράγκισες υποδέχθηκαν με σημαίες και προσκύνησαν την αγία Ζώνη⁵⁶.

Από τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αι., οι Σερραίοι επέδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την πρόσκληση και παραμονή των αγιοζωνιτών πατέρων στην πόλη και στην ευρύτερη περιφέρειά της. Μια σειρά στοιχείων από την πλούσια αλληλογραφία φανερώνει ένα πλαίσιο πυκνής επικοινωνίας των δύο πλευρών, με

συνεχή παρουσία μοναχών από τη μονή Βατοπαιδίου στις Σέρρες, αποστολή προϊόντων και χρημάτων στη Μονή. Στο πλαίσιο αυτό -κάποιος Χριστόδουλος, κοσμικός μετοχιάρης της Μονής στις Σέρρες- ενημέρωσε (28 Ιουλίου 1843):

Εικ. 3. Επιστολή του Χριστόδουλου, μετοχιάρη της Μονής στις Σέρρες, 28 Ιουλίου 1843.

«Παρακαλείσθε δε ίνα μη παύσητε ευχόμενοι υπέρ της εκλυτρώσεως, διά της ελεύσεως της Τιμίας Ζώνης, κάθε δεινών της πόλεώς μας, παρά της οποίας το φιλότιμον Γρ(όσια) 1000. Χιλλίων, ως προ καιρού συμφωνημένον εστί, θέλει λαμβάνετε εις κάθε έλευσίν της» (εικ. 3) 57.

Από την άλλη πλευρά, οι αγιοζωνίτες ανέφεραν: «δεν ημπορούμεν πλέον τους κόπους, και να περιφερόμεθα μέσα εις τα σοκάκια. και τέλος πάντων εβαρέθημεν και ημοίς» (1 Μαρτίου 1837) 58. Ξενίζει ίσως μία τέτοια αντίδραση.

Αν από τη μακροχρόνια παραμονή των αγιοζωνιτών πατέρων προτείνεται η λειτουργία μετοχίου στην πόλη των Σερρών πριν από τα μέσα του 19ου αι., η ύπαρξή του διαφαίνεται από την απάντηση των Σερραίων: «τους απεκρίθησαν, ότι οι πατέρες τώρα ας έλθουν εδώ εις το κονάκι τους να αναπαυθούσι» (11 Απριλίου 1837). Είχε γίνει ήδη πρόταση από τους δημογέροντες των Σερρών (8 Απριλίου 1837) προς τους αγιοζωνίτες να παραμένουν στην πόλη και να επισκευάσουν το μετόχι τους⁵⁹.

Στη συνέχεια οι αγιοζωνίτες δήλωσαν προγραμματισμένη εξόρμησή τους με την αγία Ζώνη από το κονάκι των Σερρών⁶⁰ στη Νιγρίτα⁶¹ και στον συνοικισμό της

Σούρπα62. Ενδεικτική της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας για τη λειτουργία του κοινακίου της Μονής στις Σέρρες είναι η αναφορά του αγιοζωνίτη ιερέα Λεόντιου στα ¹επιτροπόμενα έσοδα λόγω ανέχειας πιστών, μείωσης εκκλησιάσματος ενορίας και τριπλασιασμού εμβατικού νερού (11 Σεπτεμβρίου 1843) 63.

Οι αγιοζωνίτες (Γρηγόριος, Μελέτιος)

απευθύνθηκαν στους επιτρόπους της Μονής με την παράκληση να μεσολαβήσουν στους προύχοντες της πόλης, για να τους δοθεί άδεια επιστροφής με πλοiάριο από το «Τζάη» (Τζ(σ) άγεζι)64 στον κόλπο Ορφανού (19 Σεπτεμβρίου 1837, 6 Οκτωβρίου 1837)65. Τα παραπάνω δείχνουν ότι η πληροφορία περί λειτουργίας μετοχίου της Παναγίας Οδηγήτριας (1356) μέσα στην πόλη66, είναι μάλλον πιθανή. Μολονότι δεν γνωρίζουμε τη θέση του, έχουμε μια αρκετά σαφή εικόνα. Είναι, επίσης, γνωστό ότι η Μονή διέθετε ένα μετόχι στο χωριό Αχινός και εκατόν είκοσι χωράφια στην πεδιάδα67.

Οι αγιοζωνίτες κατέγραψαν σε επιστολή (12 Μαρτίου 1836) τις δωρεές πολυτελών ενδυμάτων από κατοίκους της πόλης των Σερρών και τις πωλήσεις: «κοντογούνι68 χρησσό με γούνα», «τζαμαντάνι69 χρησσό κατιφένιο», «ελέκι χρησσό κατίφενιο», «μιντάνι70 με χρησσά λουλουδια ανακατημένο καί με μεταξένια», «απτεσλήκι με παντάλι από μέσα»71. Το φαινόμενο δωρεάς ενδυμάτων ή υφασμάτων δεν είναι νέο. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ο Καισάριος Δαπόντες έλαβε πολυτελή υφάσματα κατά τη διενέργεια ζητείας για λογαριασμό της μονής Ξηροποτάμου (22 Μαΐου 1757-11 Σεπτεμβρίου 1765) 72.

[Αν θέλετε να διαβάσετε ολόκληρο το άρθρο πατήστε εδώ](#)

53. Προσκυνητάριο Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου, ό.π., 60-61• Θαύματα της Αγίας Ζώνης, ό.π., 34.

54. AMB, Λυτόν Αρχεiόν, Φ. 16, αρ. 16011α.

55. AMB, Λυτόν Αρχεiόν, Φ. 16, αρ. 16154α, 16155α.

56. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16012α-δ, 16013α-β.
57. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16138α.
58. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16049α.
59. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16062α.
60. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16063α-β.
61. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 268.
62. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 341.
63. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ.16136α.
64. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 359, 368.
65. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16048α, 16051α.
66. Actes de Vatorédi, v. I, ό.π., αρ. 108.
67. Actes de Vatorédi, v. I, ό.π., αρ. 93, 97, 108• Παπάγγελος, «Τα μετόχια», 88• Θεόφιλος Βατοπαιδινός, «Χρονικόν», ό.π., 94, 96.
68. Γυναικείο, μανικωτό βελούδινο ζακέτο, αρχικά της αστική τάξης της Πελοποννήσου και μετά το 1835 της βασίλισσας της Ελλάδας Αμαλίας, οπότε καθιερώθηκε στην αριστοκρατική τάξη.
69. Σακάκι χρώματος καφέ ή μαύρου, το οποίο φοριόταν πάνω από το γιλέκο.
70. Ζιπούνι ή μιντάνι, κοντό εφαρμοστό ζακέτο από καρώ υφαντό ύφασμα.
71. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16057α.
72. Προηγούμενος Ευδόκιμος Ξηροποταμηνός, Η εν Αγίω Όρει Άθω ιερά, βασιλική, πατριαρχική και σταυροπηγιακή σεβασμία μονή του Ξηροποτάμου 424-1925, Θεσσαλονίκη 21971, 79.